

К. Л. МИСАН, здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти зі спеціальності 011 «Освітні, педагогічні науки» освітньо-професійної програми «Позашкільна освіта» кафедри мистецтвознавства та позашкільної освіти Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка;

Л. В. ЛЕБЕДИК, доктор педагогічних наук, доцент, доцент кафедри мистецтвознавства та позашкільної освіти Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка

ПРОФЕСІЙНА ТОЛЕРАНТНІСТЬ ЯК ІНТЕГРАТИВНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ЗАКЛАДІВ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ МАГІСТРАТУРИ

У статті окреслено шляхи формування професійної толерантності як інтегративної характеристики професійної діяльності майбутніх педагогів закладів позашкільної освіти в умовах магістратури, структурні компоненти професійної толерантності педагога закладу позашкільної освіти.

***Ключові слова:** формування, професійна толерантність, педагог закладу позашкільної освіти, освітньо-професійна програма «Позашкільна освіта», підготовка.*

Підготовка майбутніх педагогів закладів позашкільної освіти в умовах магістратури потребує уточнення її сутності, структури, найбільш суттєвих характеристик. Аналіз останніх публікацій показує, що проблема формування професійної толерантності майбутніх педагогів привертала увагу багатьох вітчизняних і зарубіжних учених. Сутність педагогічної взаємодії досліджували В. Андрущенко, А. Бойко, С. Гончаренко, В. Кремень, М. Окса, О. Федій, Л. Хомич, Т. Чукавіна, Н. Шиян та ін., педагога закладу позашкільної освіти Лебедик [1; 3], В. Стрельников [4–5] та ін. У той же час умови формування професійної толерантності майбутнього педагога закладу позашкільної освіти в системі вищої освіти не були предметом цілісного педагогічного дослідження.

Метою статті є: виявлення та наукове обґрунтування на основі аналізу науково-методичної літератури сутності поняття «професійна толерантність» як інтегративної характеристики професійної діяльності майбутніх педагогів закладів позашкільної освіти.

Формування професійної толерантності як інтегративної характеристики професійної діяльності майбутніх педагогів закладів позашкільної освіти в умовах магістратури потребує уточнення сутності, структури означеної діяльності, її найбільш суттєвих характеристик. За основу розуміння сутності формування толерантності в майбутніх педагогів закладів позашкільної освіти в умовах магістратури у дослідженні беремо її об'єктивну приналежність до соціально-педагогічної сфери як її різновиду. Формування толерантності в майбутніх педагогів закладів позашкільної освіти в умовах магістратури як різновид соціально-педагогічної діяльності має структуру, в якій мета пов'язана з навчанням і вихованням майбутніх педагогів закладів позашкільної освіти в умовах магістратури; способи діяльності – з організацією означених процесів; результати – з навченістю й вихованістю майбутніх педагогів закладів позашкільної освіти в умовах магістратури.

Толерантність педагога закладу позашкільної освіти виявляє його ставлення, рівень відповідальності за побудову діалогічних відносин із суб'єктами освітнього процесу, є одним з ключових компонентів професійної діяльності педагога [4].

Відсутність у нього толерантності негативно впливає на розвиток особистості вихованців, знижує ефективність його професійної діяльності в цілому (Ю. Тодорцева).

Толерантність є інтегральною характеристикою індивіда, яка виявляє його здатність активно взаємодіяти з зовнішнім середовищем у проблемних і кризових ситуаціях (П. Лушин). Метою цієї взаємодії є успішність адаптації, врівноваження свого

стану для розвитку позитивних взаємин з людьми, довкіллям і власним «Я», неприпустимістю їхньої конфронтації.

Розуміння толерантності, як інтегральної характеристики майбутніх педагогів закладів позашкільної освіти, пов'язане з виявленням їхньої особистісної позиції, ціннісного ставлення до взаємодії і співпраці з вихованцями. У професійній діяльності педагога закладу позашкільної освіти способом реалізації толерантності є принципи побудови взаємодії з вихованцями і технології, необхідні для реалізації цих принципів.

Побудова освітнього процесу в напрямку персоналізації вимагає визнання того факту, що молода людина створює себе як особистість сама, обираючи й опановуючи в культурі саме те, що відповідає її власним потребам, прагненням і можливостям (Г. Костюк, С. Рубінштейн). Особистісний підхід є етичною основою освітніх процесів. Особистісний підхід виходить із того, що генезис і розвиток сучасних освітніх систем відображається на особистісному рівні, реалізується у взаємній діяльності соціального педагога і представників учнівської молоді, яка будується на відносинах взаємоповаги, прийняття, особистісної довіри, співпраці.

Через виклики часу (глобалізаційні процеси, високий динамізм змін, кризи, непередбачуваність майбутнього, інтенсивне зростання високотехнологічних виробництв, комунікацій, географічної та економічної мобільності людей) сучасна молодь об'єктивно змушена бути гнучкішою, інформованішою, мобільнішою, критично і творчо мислячою, відповідальною, громадянською активною, умотивованою до свого подальшого розвитку, навчання, освіти (Біла книга НАПН України).

Сучасне постіндустріальне суспільство є суспільством знань, у якому основним ресурсом для усіх сфер виробництва є інформація; характер виробничої діяльності людства

кваліфікується як обробка (у попередній період – виготовлення і видобування); технологія діяльності стає наукоємною (В. Андрущенко, В. Кремень, Л. Лебедик [2] та ін.). За означених умов уявлення про цінність знання суттєво змінюються наголошується на його відмінності від інформації. Для оволодіння молоддю методологією і способами виробництва знання стає головною метою освіти. Досягнення означеної мети неможливе без докорінної зміни у свідомості педагогів і молоді уявлень про сутність знання, про педагогічні засоби опанування ними, про механізми їх створення. Освітянам і молоді важливо переосмислити старий знаннево-центризм, зробивши акцент на процесі творення знання, а не простого його засвоєння молоддю, як це було властивим для освіти минулого часу.

Професійну толерантність майбутніх педагогів закладів позашкільної освіти вважаємо особливою формою їхнього особистого ставлення до мети, завдань, змісту власної діяльності, способів її здійснення, що має прояв у демократизації взаємодії педагога і його вихованців як головних суб'єктів освітнього процесу у закладі позашкільної освіти, використанні в організації освітнього процесу методик і технологій, які забезпечують діалог з вихованцями як рівноправними суб'єктами освіти, відкритості до сприйняття й конструктивного використання усього нового, що стосується мети, змісту та методів підготовки вихованців у закладі позашкільної освіти.

При визначенні структури професійної толерантності як інтегративної риси педагога закладу позашкільної освіти ми виходили з того, що феномен толерантності, описується когнітивним, емоційним і діяльнісним компонентами. Дослідники розглядають толерантність як: а) цінність соціокультурної системи; б) внутрішній стрижень соціально-психологічного буття; в) комплексний феномен, де виявляється ставлення до навколишнього світу, до себе, до власної діяльності

(хоча поза ставленням до іншої людини толерантності як цінності не існує); г) цінність, що є поведінковим орієнтиром, який визначає мету соціальної активності як соціального суб'єкта.

Отже, професійна толерантність майбутнього педагога закладу позашкільної освіти є інтегральною характеристикою, яка визначає спрямованість і принципи взаємодії педагога закладу позашкільної освіти і його вихованців, зумовлює їхній розвиток як суб'єктів освітнього процесу. У контексті взаємодії педагога закладу позашкільної освіти і його вихованців професійна толерантність забезпечує можливість активного навчання, вільного і відкритого доступу до нової інформації та її обговорення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Лебедик Л. В. Підготовка педагогів для закладів позашкільної освіти на засадах партнерства у контексті Української Хартії вільної людини. *Формування національної ідентичності українця через цінності Української Хартії вільної людини. Науковий, методичний, інформаційний збірник ТОКІППО / за ред. О. М. Петровського та ін. Тернопіль : ТОКІППО, 2022. С. 270–274.*

2. Лебедик Леся. Погляди Григорія Сковороди на виховання. *Григорій Сковорода і Паїсії Величковський: постаті на тлі епохи [до 290-річчя з дня народження] : зб. наук. пр. за результатами Всеукр. наук.-практ. конф., 29 листоп. 2012 р. Полтава : ПУЕТ, 2013. С. 105–108.*

3. Лебедик Л. В. Розвиток професійної компетентності педагогів закладів позашкільної освіти на основі педагогічних поглядів Григорія Сковороди. *Сучасні рецепції світоглядно-ціннісних орієнтирів Григорія Сковороди : колективна монографія / за заг. ред. к.ю.н. Д. С. Луніна. Полтава : Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка», 2022. С. 89–97.*

4. Стрельніков В. Ю. Виховання духовних цінностей учнівської молоді як основи здоров'я особистості. *Взаємодія духовного й фізичного виховання в становленні гармонійно розвиненої особистості : матеріали VI Міжнар. наук.-практ. онлайн-конф. 21–22 берез. 2019 р. Слов'янськ, 2019. С. 76–84. URL : https://ddpu.edu.ua/images/stories/news/2019/04_apr/10/10/2019.pdf (дата звернення: 13.10.2023).*

5. Стрельников В. Ю. Концептуальні засади підвищення кваліфікації педагогів закладу позашкільної освіти еколого-натуралістичного профілю. *Освітній фактор. Всеукраїнський науково-педагогічний журнал*. 2022. С. 106–109. URL: <http://dspace.pnpu.edu.ua/handle/123456789/19211> (дата звернення: 13.10.2023).

УДК 379.8.091.12:004

В. В. МІСЬКО, здобувач наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 011 «Освітні, педагогічні науки» Державного закладу «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка;

В. Ю. СТРЕЛЬНИКОВ, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри філософії і економіки освіти Полтавської академії неперервної освіти ім. М. В. Остроградського

СКЛАДНИКИ РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГА ЗАКЛАДУ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

У статті розглядаються складники розвитку інформаційної компетентності педагога закладу позашкільної освіти, урахування яких сприяє формуванню його інформаційної компетентності. Авторами визначено вимоги до підготовленості викладачів освітньо-професійної програми «Позашкільна освіта» до формування інформаційної компетентності педагогів закладів позашкільної освіти, запропоновано форми підготовки викладачів цієї освітньо-професійної програми через дистанційне навчання.

Ключові слова: освітньо-професійна програма «Позашкільна освіта», інформаційна компетентність, педагог закладу позашкільної освіти, професійна підготовка, педагогічні складники, формування.

Сьогодні потреби діяльності закладів позашкільної освіти якнайгостріше зумовлюють розвиток інформаційної компетентності педагога, адже він має діяти на засадах сучасної цивілізації, серед яких важливою є інформатизація як визначальна тенденція суспільного розвитку. Інформатизація визначає провідні ідеї удосконалення підготовки педагога закладу позашкільної освіти. Розвиток інформатизації освіти, спричинив